

Indledning

Faget psykologi er interessant, fordi det – ud over at være læren om menneskets psyke – også er læren om det enkelte individ i forhold til det omgivende samfund. Psykologi er en forholdsvis „ung“ videnskab og har eksisteret som universitetsfag siden begyndelsen af det 20. århundrede. Omkring 1970 indførtes psykologi i hf-fagrækken og i 1993 i gymnasiet.

Psykologi er en videnskab, som består af en bred vifte af teorier. Nogle af disse underbygger og supplerer hinanden, mens andre decideret modsiger hinanden. Det kan virke frustrerende for den, der gennem psykologien søger at finde det endegyldige „svar“ på, hvorfor et individ er, som det er. Modsat kan man sige, at netop fordi „svaret“ ikke gives gennem en enkelt, klippefast teori, gør, at man via psykologien inspireres til at forholde sig til sit samfund, dets psykologiske historie og teoriernes mangeartede menneskesyn.

Det enkelte individ udvikler sig livet igennem. En bred vifte af faktorer har hver for sig og sammen indflydelse på, hvem det er, og hvem det bliver. Rammerne for menneskers tilværelse er mange og meget forskelligartede. Det er således ikke kun de medfødte biologiske karakteristika, der er bestemmende for, hvordan menneskets liv kommer til at forme sig. De sociale rammer, de institutioner, mennesket bevæger sig igennem, forældre og det psykologiske udgangspunkt er sammen med et samfund i konstant udvikling med til at forme det endelige resultat – individet – med dets særpræg og karakteristika.

Et barn fødes med et biologisk bestemt potentiale. I denne sammenhæng er det klart, at et understøttende miljø vil kunne stimulere barnet til at få fuldt udbytte af sine ressourcer. På samme måde vil et ikke-stimulerende miljø kunne begrænse og hindre, at et barn får udnyttet sit potentiale. Men det er ikke alene omgivelserne, der sammen med biologien skaber det endelige resultat. Også det enkelte menneske er medspiller hele vejen gennem tilværelsen. Identitet kan altså kort beskrives som en vekselvirkning mellem et væld af faktorer. Hvilke af disse faktorer, der må anses for at være de vigtigste, har psykologien en lang række bud på.

Materialets opbygning

Vi har i materialet valgt at præsentere nogle af psykologiens hovedtraditioner inden for faget: psykoanalytisk psykologi, adfærdspsykologi, eksistenspsykologi, kritisk psykologi, kognitiv psykologi og postmoderne psykologi.

Princippet for rækkefølgen i præsentationen af retningerne har været kronologi; retningerne præsenteres i forhold til, hvornår de bryder igennem og for en tid er fremherskende tænkning. Dog er det vigtigt at holde fast i, at nogle af retningerne er fremherskende på samme tid, og at andre dukker op igen i flere omgange og i lange perioder. Undervejs er der ikke i særlig høj grad søgt at trække tråde mellem teorierne, idet det netop er op til eleverne/kursisterne selv at sætte teorierne i spil med hinanden.

Hæftets omdrejningspunkt er et konkret og dagligdags fænomen – rygning. Rygning er en del af de flestes hverdag, enten fordi man selv eller nogen tæt på er ryger. Derfor er rygning noget, som stort set alle har en holdning til. Ryger eller ej – de fleste har nok undret sig over, hvorfor det egentlig er så fedt – for rygerne – at ryge. Og hvorfor det er så svært at holde op igen? Svarene og argumenterne er mangfoldige, og formålet med dette hæfte er at se på, inden for hvilke psykologiske forklaringsrammer de forskellige argumenter hører til. Vi giver et bud på, hvordan de seks psykologiske retninger ville forklare rygning, og lægger op til selv at arbejde videre med teorierne ved at relatere dem til casen om den 18-årige Nille bagest i hæftet. Men først de seks psykologiske retninger.